

KRAAIE POOTJES

LINDER-
REVALIDATIE
bio

Kraaienpoot) es

Bio-cursiefjes,
verzameld en opgetekend door Kor Klazes
ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan van de
Stichting Bio-Kinderrevalidatie
(voorheen Stichting Bio-Vacantieoord)

Inleiding

Het is 1992: het jaar waarin de Stichting Bio-Kinderrevalidatie 65 jaar bestaat!

De Stichting heette bij de oprichting in 1927: Stichting Bio-Vacantieoord.

Duizenden kinderen, die toentertijd als "bleekneusjes" werden geduid, genoten, dankzij de Stichting Bio-Vacantieoord van een zesweekse vakantie aan zee. Aanvankelijk waren deze kinderen te gast in een koloniehuis van het Centraal Genootschap, later in het eigen Bio-Vacantieoord, hoog op het Russenduin in Bergen aan Zee.

In de zestiger jaren werden zowel het doel als ook de lokatie van de Stichting veranderd. De zorg werd nu gericht op hulp aan kinderen met een lichamelijke handicap en de activiteiten vonden plaats in Arnhem, waar het Bio-Revalidatiecentrum en de Bio-Mytylschool werden gebouwd.

Toen ook veranderde de Stichting van naam: de Stichting Bio-Vacantieoord werd Stichting Bio-Kinderrevalidatie en om het niet te ingewikkeld te maken zeggen we nu maar dat de Stichting Bio-Kinderrevalidatie dit jaar 65 jaar bestaat.

Hoewel het 65-jarig bestaan voor een stichting of vereniging eigenlijk geen aanleiding is tot een jubileumviering, willen we toch aan dit feit wat extra aandacht besteden.

Misschien doen we dat wel om duidelijk te maken, dat pensionerings-associaties die men krijgt bij het horen

van het getal 65, niet van toepassing zijn voor de Stichting Bio-Kinderrevalidatie: de Stichting vervult anno 1992, meer dan ooit, een niet weg te denken functie waar het gaat om de belangen van kinderen met een lichamelijke handicap.

Ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan van de Stichting hebben wij wat "Bio-herinneringen" verzameld; herinneringen opgetekend uit gesprekken met mensen, die de 65 Bio-bestaansjaren mee bepaalden.

Die herinneringen zijn gebundeld in dit kleine boekje. Het boekje is geen geschiedenisboek van Bio, het bevat slechts in een niet chronologische volgorde wat losse indrukken van het leven in het Bio-Vacantieoord in Bergen aan Zee en in "Bio - Arnhem".

Wellicht dat deze herinneringen een glimlach zullen wekken bij de lezer, misschien wel een glimlach van herkenning.

Het Bio-Vacantieoord

Ooit was er sprake van het misverstand, dat het Bio-Vacantieoord in Bergen aan Zee bestemd zou zijn voor kinderen van mensen die werkzaam waren bij Nederlandse Bioscoopbedrijven. Dank zij de filmpjes, die de bioscoopcollectes inleidden kon dit misverstand worden achterhaald.

Toch was er aanvankelijk wel degelijk sprake van enige restrictie, waar het kinderen betrof, die een vakantieperiode doorbrachten op Bio.

Het dienden kinderen te zijn van zes tot veertien jaar (inde praktijk waren het veelal kinderen tot twaalf jaar). Het moesten kinderen zijn, die "geestelijk en lichamelijk gezond" waren, hun ouders mochten niet financieel draagkrachtig zijn en.....de kinderen dienden te wonen in een plaats, waar een bioscoop was.

De grote villa op het Russenduin was aanvankelijk eigendom van een zekere mijnheer Jansen, die als planter in Indië rijk was geworden. Met betrekking tot de bestemming van zijn erfenis had hij bij testament bepaald, dat het huis nooit een ziekenhuis mocht worden.

Om de zes weken kwam er een groep van zo'n negentig kinderen naar Bio. De aankomstdag viel steeds op een donderdag, terwijl de vertrekdag op dinsdag viel.

De kinderen kwamen zoveel mogelijk uit één provincie of uit één grote stad en waren door de schoolarts geselecteerd. De negentig kinderen werden "naar leeftijd en kunne" over zes groepen verdeeld en elke groep had

zijn eigen leiding.

Het verzorgend personeel van Bio was aanvankelijk in dienst van het Centraal Genootschap, een instelling die het bewind voerde over bijna alle vakantiekolonies in ons land.

De aankomstdag van de kinderen stond in het teken van boenen, poetsen, kammen en wegen! De koffers werden uitgepakt en op de Bio-zolder opgeslagen. Dan volgde de verkenning. Waar wil je slapen, aan de duin-kant of aan de zee-kant? Dan de toren op. "Niet over de rand hangen!" "Ga je mee, dan gaan we het zwembad bekijken". Na zo'n eerste dag begon de zesweekse vakantie dan zo zijn eigen ritme te krijgen.

Daar waren de telkens terugkerende dingen: de hap levertraan (van dezelfde lepel), de pap uit de aluminium schalen, waarvan er één ooit met inhoud en al dubbel klapte.

Maar ook waren daar de verrassingen, in iedere vakantieperiode weer: dauwtrappen met z'n allen op hemelvaartsdag, de strandwandeling naar Schoorl op tweede pinksterdag en dan die onvergefelijke Sinterklaasfeesten. Zo halverwege de vakantie was er een bezoekdag voor ouders. Op tactische gronden was deze dag "halverwege" gekozen om latente heimwee-gevoelens niet te stimuleren.

Eén van de meest onuitwisbare herinneringen van de Bio-Vacantieoord-kinderen is de herinnering aan het "Bello-treintje", dat in Alkmaar begon te rijden en aan de voet van het Russenduin zijn keerpunt had.

De machinist van het treintje was een ware kindervriend

en men kon hem beschouwen als een onbezoldigd Bio-medewerker. Voor de kinderen was hij "Ome Gerrit".

Buster

Buster was een bouwvier. Tevergeefs had men geprobeerd hem tot een gedisciplineerde politiehond te transformeren, maar dat was volledig mislukt. Buster wilde niet bijten, ook niet op bevel. Hij was niet vals te krijgen. Buster mocht dan als politiehond niet geslaagd zijn, hij bezat alle kwaliteiten als kindervriend voor de vakantie-kinderen van het Bio-Vacantieoord, waar hij uiteindelijk terecht kwam. Hij was betrokken bij hun spel, was deelgenoot van hun strandavonturen en troostte de kinderen als ze soms wat heimwee hadden.

Er was een speciale band tussen Buster en de directrice van Bio, mevrouw Heetveld. Dat was zijn directe bazin. Toen mevrouw Heetveld eens een wat langere tijd met vakantie was, werd Buster ernstig ziek. Hij at niet meer en kwijnde zichtbaar weg.

De gealarmeerde dierenarts kon na uitgebreid onderzoek niets vinden en vroeg zich af of er ook van een "psychische oorzaak" sprake kon zijn. "Ja, 't zou de afwezigheid van mevrouw Heetveld kunnen zijn", 's Avonds belde men haar op en vertelde van Busters lijden. "Geef 'em maar even aan de telefoon", zei mevrouw Heetveld. Zij sprak een hele tijd met Buster en beloofde over een paar dagen weer terug te zullen komen.

Na dat telefoontje, dat overigens de volgende dagen

werd herhaald, knapte Buster zienderogen op en toen mevrouw Heetveld terug kwam, ontmoette zij een weer gezonde Buster.

"Je kunt echt met 'em praten", zeggen de mensen die hem kenden.

Buster had een vriendinnetje in Egmond, dat hij op gezette tijden met een bezoek vereerde. Bij één van die gelegenheden werd hij op een avond opgemerkt door een leidster van Bio die hem, zeer tegen zijn zin, mee terug nam naar het Bio-Vacantieoord. Zij bond Buster aan een touw, dat zij om haar middel had vastgeknoopt. De tocht met de oncoöperatieve, zich verzettende Buster duurde nogal lang en toen ze tenslotte bij Bio kwamen, waren de deuren gesloten. Er was een nood-ingang via de brandtrap. Buster en de leidster waren echter zo onlosmakelijk met elkaar verbonden, dat ook Buster via de brandtrap zijn Bio-rentree moest maken. Dat dit niet geheel ongemerkt ging wordt bewezen door deze "publikatie".

Buster werd ouder en ouder. Hij werd ziek en deze keer kon een telefoongesprek geen genezing brengen. Op een regenachtige dag was de zieke Buster opeens verdwenen. Een zoekactie leverde niets op, totdat er een telefoontje kwam van iemand die in de Elzenlaan woonde. Daar in de tuin was Buster weggekropen. Hij werd met het "karretje van Boersma" opgehaald en is op zijn "eigen plekje" op Bio doodgegaan, 's Morgens om half zeven. Er werd om hem gerouwd!

Tellen

Als tegenwoordig een collecte-periode voorbij is, worden de collectebussen door de bioscoopbedrijven ter telling naar een bank in de buurt gebracht.

Met die bank werd de afspraak gemaakt, dat de opbrengst wordt gevoegd bij de opbrengsten, die werden geteld door andere banken met dezelfde naam, zodat de totaal-opbrengst op vrij korte termijn bekend is.

Dat is niet altijd zo geweest.

Daar weet mevrouw B.W.van Roijen ("Dinckey", voor degenen die haar goed kennen) van mee te praten (mevrouw van Roijen was echtgenote van de inmiddels overleden penningmeester van de Bioscoopbond). Op haar flat in Amstelveen vertelt zij met veel humor over de tijd dat de collectes nog "zelf" werden geteld.

Dat "zelf" tellen gebeurde door een aantal vrijwilligsters, die in directe of indirecte zin iets te maken hadden met de bioscoopwereld. "t Was een soort huwelijksvoorwaarde, als je met een bioscoop-man trouwde", vertelt mevrouw van Roijen.

Uit alle Nederlandse bioscopen werden de collectebussen naar Amsterdam gestuurd om te worden geteld. Soms ook werden de bussen door een bioscoopbedrijf zelf naar Amsterdam gebracht, omdat men de opbrengst graag snel wilde weten.

Het was moeilijk om een geschikte ruimte te vinden voor alle telwerkzaamheden. Een gereserveerde kamer in Schiller was eigenlijk te klein. Een, van particuliere zijde aangeboden ruimte aan de Willemsparkweg bracht

verbetering, maar het ruimte-probleem kon eigenlijk pas worden opgelost toen de Stichting Bio-Vacantieoord de beschikking kreeg over een eigen behuizing aan de Van Eeghenstraat.

Mevrouw van Roijen herinnert zich een record-collecte uit de naoorlogse jaren. Er waren dertig vrijwilligsters die bijna zes weken hebben geteld, 't Was in de tijd dat er zowel oud (oorlogs-) geld alsook "nieuw" geld in omloop was. Alle munten moesten apart worden geteld. Eén van de telsters had als speciale opdracht om de papieren guldens en rijksdaalders met een strijkbout glad te strijken.

's Avonds kwamen ook echtgenoten helpen. Zij vormden de zogenaamde "looi-ploeg". De zakjes met geteld geld dienden te worden dicht-gelood. Dat was mannenwerk vond iedereen.

Ook waren het "de mannen" die meer efficiënte tel-methodes introduceerden. Zij construeerden een verbeterde schud-machine en later zelfs een tel-machine, die aanvankelijk zeer werd gewantrouwd.

De collectebussen bevatten naast courant geld vaak ook buitenlands geld, automaat-munten en.... knopen. Het buitenlands geld werd verkocht aan buitenlandgangers. Ook de munten werden, als dat maar enigszins mogelijk was te gelde gemaakt. De knopen gingen in een zak naar het Bio-Vacantieoord in Bergen aan Zee ter herstel van bleekneus-broekjes.

Het was niet moeilijk om telsters te krijgen. Er groeiden onder de tel-dames vriendschappen voor het leven.

Toen tenslotte het tellen van het collecte-geld aan "de

bank" werd toevertrouwd, was men het er wel over eens dat zoiets wellicht efficiënter was, maar ook constateerde men dat er een stukje directe betrokkenheid van de bioscoopwereld met Bio verloren ging.

Mevrouw van Roijen bewaart nog steeds haar "telschortje".

Het Bio-filmpje

Het is een goede gewoonte, dat de collectes in de bioscopen voor de Stichting Bio-Kinderrevalidatie, worden ingeleid door een kort filmpje, waardoor de bioscoopbezoeker een indruk kan krijgen wat met zijn potentiële bijdrage gaat gebeuren.

Zulke filmpjes worden veelal gemaakt, daar waar het Bio-werk plaatsvindt. Eigenlijk steeds weer als zoiets plaats vindt, dreigt er wat spanning te ontstaan tussen de filmmakers, die het filmpje veelal tegen kostprijs vervaardigen en vinden dat iedereen voor hen klaar moet staan en een aantal instituut-medewerkers, die vinden dat "het werk gewoon door moet gaan".

Veelal weerspiegelt zo'n filmpje het compromis van beide zijden: "Je kunt nu eenmaal niet....." en "Je moet nu eenmaal wel....." vinden elkaar in het filmpje.

Dat is nu zo, maar dat was ook al zo toen de Bio-activiteiten zich nog beperkten tot het Bio-Vacantieoord. Het bericht dat op dat Bio-Vacantieoord weer een filmpje zou worden opgenomen, verdeelde de medewerkers. Eén deel trachtte op de opname-dag een vrije dag te

krijgen, anderen gingen niet zo ver, maar stelden zich duidelijk wat afstandelijk op. Niet alzo een Bio-leidster (haar naam is mij niet genoemd), die het nog plaats te vinden opname-gebeuren "machtig interessant" vond. Zij zou wèl op de opname-dag aanwezig zijn en hoe! De avond vóór de opname zette zij vele krulspelden en om het resultaat niet in gevaar te brengen, sliep zij die nacht rechtop zittend in de kussens, 't Moet gezegd: in uitgekamde staat mocht het resultaat er wezen. De filmploeg kwam en bedoelde leidster was steeds daar, waar de camera draaide. Zij deed steeds "iets met de kinderen" en glimlachte, "'k Ben dertien keer gefilmd", vertrouwde zij haar collega's toe, toen de filmploeg was vertrokken. Op het eerste moment dat het Bio-filmpje in de bioscopen werd vertoond, was de betreffende leidster aanwezig om getuige te zijn van haar filmdebuut. Edoch: hoewel zij dertien keer was gefilmd, kwam zij in het hele filmpje niet één keer voor. Uit het feit dat dit gebeuren een plaats kon krijgen in dit Bio-herinneringen-boekje, mag blijken dat één en ander niet ongemerkt aan haar collega's voorbij is gegaan.

Directrice Heetveld

In gesprekken met oud(e)-medewerkers van het Bio-Vacantieoord valt zo vaak de naam van directrice Heetveld, dat er aan haar een Bio-cursiefje dient te worden gewijd.

Greet Heetveld was een markante persoonlijkheid die de geschiedenis van het naoorlogse Bio-Vacantieoord in hoge mate heeft bepaald.

Zelden zag men haar boos. Als zij iemand van het personeel van haar misnoegen blijk wilde geven, gaf zij er de voorkeur aan dit te doen door middel van een briefje met een veelal vriendelijke toonzetting. De boodschap kwam over zonder dat de sfeer vertroebelde. Directrice Heetveld stond pal voor de belangen van de kinderen en de kinderen voelden dat.

Eens, tijdens een strandfeest in Bergen aan Zee, werd zij aangesproken door een oudere heer: "Hoort U ook bij die kinderen? Dat Bio-Vacantieoord moet zo mooi zijn van binnen, 'k Zou het graag eens willen zien, maar ze hebben daar zo'n strenge directrice!"

"Och, die ken ik wel", zei mevrouw Heetveld, "en dat valt best mee. Ik zou maar eens een keer opbellen, als ik U was".

Telefonisch werd een afspraak gemaakt en de gast was schuwverbaasd toen hij met een bos bloemen voor de strenge directrice zijn opwachting maakte.

Een jongetje, dat de sfeer in het Vacantieoord bijna continu verziekte, nodigde zij op haar kamer en zei: "Wat kan ik nou toch eens doen, dat jij je wat beter gedraagt". Het joch keek eens om zich heen, zag een schaal met bananen en zei: "Nou mij zo'n banaan geven bijvoorbeeld". "Is 't dan over?" vroeg de directrice. "Ja", zei de jongen en hield woord tot stomme verbazing van alle kinderverzorgsters. Een jaar later was dezelfde jongen in een ander koloniehuis en misdroeg zich wederom. Er

ging een telefoontje naar Bio: "Hoe moeten wij hem aanpakken?" Het advies luidde: "Bananen!" maar had in feite moeten zijn: Laat hem eens praten met iemand die hem serieus neemt!

De kinderen wisten dat zij altijd op de directrice konden rekenen. Toen zij eens met een ziek jongetje in haar auto naar de dokter in Bergen reed, vertrouwde hij haar toe: "k Vind je best aardig, maar het is hartstikke jammer dat je weduwe bent". Mevrouw Heetveld had een duidelijke voorkeur voor donkere kleding en dat had hem kennelijk aan het denken gezet.

Toen in juli 1959 koningin Juliana tijdens een werkbezoek aan "de kop van Noord Holland" ook het Bio-Vacantieoord bezocht, leidden Bio-voorzitter, de heer Miedema en mevrouw Heetveld het hoge bezoek rond. "Kijk die mijnheer loopt daar nu met twee koninginnen", zei een kind en zo was het ook.

Bleekneus

De verhalen, die ik optekende over de Stichting Bio-Vacantieoord zijn alle afkomstig van personen, die ooit als volwassene bij Bio betrokken waren.

De vraag komt dan bij je op: "Hoe zouden die vakantie kinderen, die bleekneusjes zélf, zo'n zesweekse vakantie aan zee hebben beleefd". Natuurlijk moesten ze het leuk vinden en dankbaar zijn voor de geboden mogelijkheid. Maar was dat ook werkelijk zo?

Mijn pad kruiste het pad van een ex-bleekneus, de heer

Hinten, directeur-manager van een groot garagebedrijf in Utrecht.

Ik had een gesprek met hem en stelde hem de vraag: "Wat herinner je je van die vakantie aan zee en vond je 't leuk?"

Het blijkt moeilijk om na meer dan vijfenveertig jaar nog exacte zaken te herinneren. Wel bleven er belevingsmomenten hangen, plezierige en minder plezierige, met een duidelijke meerderheid voor de eerste.

Evenals voor veel andere kinderen, betekende het zesweekse verblijf in een vakantiekolonie voor de acht jaar jonge Hinten een "voor het eerst van huis zijn".

Het gezin Hinten woonde tijdens de hongerwinter van 1944 op '45 in Amsterdam. De drang om te overleven had van het gezin een hechte, veilige groep gemaakt. Het gaan naar en vakantiekolonie vlak na de oorlog, betekende onzekerheid en onveiligheid.

Zonder dat je van echt heimwee kon spreken, was het in die eerste weken wel erg wennen. Ook dat collectieve: samen eten aan lange tafels, samen slapen in grote slaapzalen, in je onderbroekje niet veilig zijn voor de blikken van anderen, bracht je aanvankelijk in verwarring. Een fijn gevoel is blijven hangen aan de vriendelijke omgeving, de aardige leidsters, wier namen zijn vervlogen, aan de "gezonde" opvang: de wandelingen langs zee, de spelletjes, de sporten, die werden beoefend, maar vooral ook aan de regelmaat en het heerlijke, overvloedige eten. De heer Hinten herinnert zich het belang van de weegschaal als evaluatie-instrument.

Een en ander maakte zo'n indruk op hem, dat hij na

thuiskomst in Amsterdam enkele essentiële veranderingen in de huislijke structuur trachtte in te voeren, wat hem door gebrek aan medewerking van moederszijde, niet gelukte. "Ik kwam thuis als een ander kind, waarbij duidelijk een eerste stap tot zelfstandigheid en volwassen worden was gezet. Je weet het natuurlijk nooit, maar het zou best eens kunnen zijn dat die zes Bio-vakantieweken voor mijn leven van groot belang zijn geweest", besluit de heer Hinten zijn verhaal.

Dit is zomaar een verhaal van zomaar een vakantiekind van ruim vijfenveertig jaar geleden.

In hoeverre dit verhaal model staat voor de verhalen van al die andere duizenden vakantiekinderen, weet ik niet. Maar in de Bio-verhaaltjes-reeks kon het niet gemist worden.

"Tito Swiena"

In de maand juni van het jaar 1955 werd de gang van zaken op het Bio-Vacantieoord in Bergen aan Zee ernstig verstoord. Het Bio-Bestuur had van de W. V.F. (the World Veteran Federation) en de Nederlandse Bond van Militaire Oorlogsslachtoffers het verzoek gekregen om het Russen-duin een maand lang ter beschikking te stellen voor een internationaal kamp. Het kamp was bestemd voor jongens uit landen, die met elkaar in oorlog waren geweest en als direct of indirect gevolg van die oorlog gehandicapt waren geraakt.

Het Bio-bestuur had ja gezegd op het verzoek en aldus

kwamen Guy uit Frankrijk, Momcilovic uit Joegoslavië, Karl uit Oostenrijk, Lassi uit Finland en Walter uit Duitsland, samen met nog veel anderen, ook uit Nederland, tien jaar na de Wereldoorlog, een maand lang naar Bergen aan Zee.

Flet kamp-doel lag duidelijk in de sfeer van de verbroedering, maar ook dienden de gasten wat van het gastland te zien.

De Stichting Flet Vierde Prinsenkind leverde de kamp-organisatorische leiding, terwijl de "eigen" leidsters van Bio (als ze tenminste 21 jaar waren) eveneens werden ingeschakeld.

Het werd een onvergetelijke maand, een maand waarin bijna heel Nederland werd bereisd: van de Friese meren tot Schiphol en de Rotterdamse haven. Bus-ondernemer Schalkwijk uit Bergen stond garant voor het vervoer.

Er ontstond in die maand een eigen Bio-taal, waardoor de communicatie wonderwel goed verliep.

Tot het moment dat twee jongens uit Joegoslavië bij de kampeiding hun paspoorten opeisten, omdat ze onmiddellijk naar huis terug wilden. Het kostte veel moeite om er achter te komen, waarom zij vroegtijdig naar hun land terug wilden. Uiteindelijk werd duidelijk dat zij vertoornd waren omdat een mede-kampgenoot hun staatshoofd had beledigd! "Tito Swiena", had-ie gezegd.

De dader werd opgespoord en bleek een blonde Brabantse jongen te zijn, die voor alles en iedereen de vriendelijkheid zelve was.

Hij werd aan een verhoor onderworpen en toen hij

enigszins door kreeg, waarvan hij werd beschuldigd riep hij jammerend uit: "Ik weet niet eens wie die Tito is!" De aanklagers waren niet direct overtuigd van zijn onschuld en pas nadat een telefoongesprek met de Joegoslavische ambassade was gearrangeerd, keerde de rust terug. Samen met al die jongens uit al die landen hebben zij de juni-maand op Bio vol gemaakt. En toen de bus kwam om ze te halen voor het vertrek stonden ze te grienen, allebei.

Henk Pesie

"Door Bio hadden we een heel bijzonder leven", zegt de nu bejaarde mevrouw Wil Pesie, die we opzoeken in haar serviceflat te Heiloo.

We halen herinneringen op aan haar overleden echtgenoot, Henk Pesie, aan wie zoveel kinderen van het Bio-Vacantieoord in Bergen aan Zee, alsook kinderen van het Bio-Revalidatiecentrum in Arnhem onvergetelijke herinneringen bewaren.

Henk was gymnastiekleraar met een aantal deel-banen, toen, in 1946, een kinderarts uit Alkmaar, die adviseur was van het Bio-bestuur, vroeg of hij ook iets voor Bio wilde doen. Henk zei ja en realiseerde zich pas dat het om betaald werk ging, toen hem werd gevraagd wat hij wilde verdienen.

Aanvankelijk half-time, later in een volledige werkkring, wijdde Henk zijn beste krachten aan de kinderen die in het Bio-Vacantieoord een zes-weekse vakantie door-

brachten.

Ooit was er onder die kinderen een jongetje uit Groningen met een ernstig misvormde voet, die nauwelijks kon lopen. Die jongen kreeg van Henk speciale aandacht. Zowel in de gymzaal als in het zwembad werd veel met hem geoefend en als er iemand was die kans zag om minder prettige oefeningen in spelletjes te verstoppen, dan was dat Henk Pesie.

Op voorspraak van Henk mocht de jongen nog een tweede periode van zes weken in het Bio-Vacantieoord blijven en toen hij aan het eind van die tweede periode naar huis ging kon hij, zij het voorzichtig, goed lopen met gewone schoenen aan, die je zo in de winkel kon kopen!

Er kwamen twee reacties binnen: één van de huisarts van de jongen die verontwaardigd was dat "een onbevoegde" de jongen had behandeld én een brief van de ouders, die Henk een stoel in de hemel toedachten. Misschien wel door dit voorval is Henk in Amsterdam de bevoegdheid voor "Heilgymnastiek en massage" gaan halen.

Toen de plannen om in Arnhem een Bio-Herstellingsoord te beginnen vaste vormen aannamen, werd door het bestuur aan Henk gevraagd om zich in Amerika op het werk in Arnhem te willen voorbereiden.

Henk studeerde aan de Columbia University en bereisde heel Amerika om ervaring op te doen met de behandeling van kinderen die kinderverlamming hadden. Henk kwam gediplomeerd terug.

Nog jaren was het huis van de familie Pesie, aan de Dokter van Peltlaan in Bergen aan Zee een zoete inval

voor veel Amerikaanse gasten, die tijdens Henk's studietijd zijn vrienden waren geworden.

Henk ging mee naar Arnhem en heeft nog vele jaren kunnen werken met lichamelijk gehandicapte kinderen.

Hij was hun vriend en steeds spelend met hen bezig.

Altijd had hij wel een geintje. Zo beloofde hij ooit eens aan de kinderen op zijn verjaardag op hagelslag te zullen trakteren.

Intussen was Henk zeer bewust met de kinderen bezig en in de entourage van spel en gein werden ook de minder plezierige oefeningen verteerbaar gemaakt.

"Fijn, dat ik weer even over Bio kon praten", zegt mevrouw Pesie bij ons vertrek.

Schoolkampweek

Een schoolkind met een lichamelijke handicap is vaak "een kind van twee werelden". Dat is zeker het geval als zo'n kind een school bezoekt, die nauw samenwerkt met een revalidatiecentrum.

Zo'n revalidatiecentrum is in feite een ziekenhuis, waar de medische staf waakt over de belangen van de "patiëntjes", terwijl leerkrachten en hunne trawanten pal staan voor de belangen van dezelfde kinderen, als leerlingen van hun school.

Veelal zijn de belangen van het kind als leerling en het kind als patiënt niet strijdig, maar dat gaat niet altijd op. Zeker niet, toen onderwijsmedewerkers van de Bio-Mytyschool het plan opvatten om met nagenoeg de

gehele school-bevolking een schoolkampweek te gaan houden.

De geneesheer-directeur protesteerde. Hij had erg veel moeite met het idee om de bezetting van een ziekenhuis zo maar een week op vakantie te laten gaan.

Er is veel en lang gepraat en er werden veel voorzorgsmaatregelen genomen en toegezegd vóór de geneesheer-directeur aarzelend zijn fiat gaf om er met de school een weekje tussenuit te gaan.

"Ik kom wel eens bij jullie kijken", zei hij.

Hij hield woord en op een avond na het eten kwam zijn auto het kampterrein in Hattem oprijden. Naast de dokter zat een jongen, die aan het schoolkamp deelnam. Hoe kwam die daar? De dokter hielp ons uit de droom: "Ja, ik kwam 'em tegen. Hij was de weg kwijt en kon het kamp niet meer vinden".

Het was bepaald geen sterke ouverture van het bezoek, dat wij toch wel min of meer als een inspectie beleefden. Maar na het proeven van sfeer en koffie gelukte het ons om deze gebeurtenis in de marge van het incident te praten.

"Nog even mee door het kamp dokter? De jongere kinderen gaan nu naar bed!"

Net toen wij de slaapzaal binnenkwamen, viel er, als een rijpe appel, een jongetje uit een bovenbed op de stenen vloer, voor des dokters voeten. Dat was nog niet eerder gebeurd. De jongen mankeerde niets, maar wel vreesden wij een medisch veto over schoolkamp-gebeurens.

Tot onze blijde verrassing bleef zo'n veto uit en kregen wij in de dokter er een schoolkamp-supporter bij.

Blijkbaar had hij bij zijn bezoek toch meer gezien dan een verdwaald kind en de val van een bovenbed.

Overblijven

De Bio-Mytyschool in Arnhem, wordt behalve door kinderen die zijn opgenomen in het Bio-Revalidatiecentrum, ook bezocht door de zogenaamde externe leerlingen. Deze komen uit Arnhem en wijde omgeving en blijven tussen de middag over op school.

Toen de school nog niet zo groot was, werd gezamenlijk gegeten in het overblijflokaal, dat de school rijk was.

Aan elke tafel zaten één of twee volwassenen om, als dat nodig was, de kinderen met het eten te helpen.

Dat bleek niet nodig te zijn voor een meisje, die voor het eerst de school bezocht. Hoewel zij vrij ernstig motorisch gehandicapt was, zag zij toch kans om in een hoog tempo haar eten op de plaats van bestemming te krijgen. Het kon wellicht wat netter en we namen ons dan ook voor hieraan wat meer aandacht te besteden. Toen we een week daarna contact hadden met de ouders van het meisje, om de eerste indrukken van het schoolgaan uit te wisselen, werden wij door hen als "wonderschool" de hemel in geprezen. Het was óns gelukt om binnen een week het meisje zelfstandig te leren eten. Thuis moest ze daarbij altijd worden geholpen. En hoe wij ook zeiden dat het per ongeluk, zo maar vanzelf was gegaan, het onvoorwaardelijk vertrouwen van de ouders inde school is altijd gebleven.

In datzelfde overblijflokaal at ook Hans zijn boterhammetje. Hij zat aan tafel bij juf Wil, die als daar aanleiding toe was, corrigerend optrad.

De maaltijd was al zowat afgelopen toen Hans contact zocht met juf Wil en haar toevertrouwde "dat-ie moest drukken".

De reactie van juf Wil was: "Nee Hans dat doen wij niet onder tafel!"

Met een enigszins verbaasd gezicht reageerde Hans met een: "Dat weet ik ook wel zelf, dat moet op de W.C."

Naar aanleiding van dit voorval heeft op de Mytylschool een tijd lang de discussie centraal gestaan over wat er nou wel of niét onder tafel mag.

Geweertjes

Een goede vriend, verhuizer van zijn vak, belde mij op. Hij was duidelijk gehaast en geëmotioneerd toen hij mij toevertrouwde dat hij "voor zijn werk" de opdracht had een failliet verklaarde speelgoedfabriek te ontruimen.

"Allemaal hartstikke mooi speelgoed en ik moet het bij de vuilnis dumpen. Zonde! Is het niet wat voor de Bio-Mytylschool?"

"Wat voor speelgoed is het" vroeg ik voorzichtig. "Van alles", zei hij "brandweer-auto's, karretjes, plastic fietsjes en ga zo maar door".

"Hoeveel is het?", probeerde ik nog. "Een grote vrachtauto vol", zei hij, "maar ik moet nü weten of jullie het willen hebben".

Ik was inmiddels ook besmet geraakt met het buitenkansvirus en zei haastig dat het speelgoed zeer welkom was. "Vanavond, zo om een uur of half negen kan ik het wel bij de school langs brengen", sprak mijn goede vriend de verhuizer, "k Zal er zijn", antwoorde ik.

Ik verspreidde het nieuws onverwijld onder mijn collega's en het kostte mij weinig moeite om hun fantasie en enthousiasme tot grote hoogte op te voeren. "Wie er morgenvroeg het eerst is, mag het eerste uitzoeken", zei ik. Ik voelde mij niet geheel zeker: zou het niet te veel zijn zo'n vrachtauto vol. Maar och, er waren meer instellingen in de buurt. In gedachten zag ik mij reeds in de regio bestellingen opnemen: graag zeventig brandweerauto's en dertig fietsjes.....'t Werd avond. Om ruim acht uur stond ik bij het schoolhek te wachten om de schat binnen te halen. Tegen negenen kwam de vrachtauto: inderdaad een "veel-tonner". Wij loodsten de auto langs de school naar de deuren van het overblijflokaal en het uitladen begon.

De lading bestond uit een groot aantal enorme kartonnen dozen van elk zo'n kubieke meter omvang. Door de kieren zag men onbestemd plastic materiaal.

Mijn vriend de verhuizer, zijn assistent en ik waren wel even bezig om alles vanuit de verhuiswagen in het overblijflokaal te krijgen. Ik kon het niet nalaten om even in een van de dozen te kijken: de inhoud bestond uit plastic geweeftjes, 'k Wist niet, dat die er ook bij zouden zijn, maar bij zo'n enorme zending kan ook wel eens wat minder geschiktst zitten.

Toen alles was uitgeladen, was het laat geworden en

mijn vriend de verhuizer, alsook zijn assistent wilden wel weg. Ik wist hen nog over te halen om in een nabij gelegen restaurant met mij een consumptie te nuttigen en we namen afscheid "met veel dank".

De volgende morgen was ik al vroeg op school en opende de andere dozen. Enkele dozen bevatten uit rood en geel plastic vervaardigde speelgoed-onderdelen: ladders van brandweer auto's, stuurtees en trappertjes van fietsjes, enzovoort. En al die andere dozen zaten vol met grijze plastic geweertjes. Er waren twee modellen: een gewoon geweer en een machine-pistool. Het waren er honderden, wellicht duizenden.

Inmiddels kwamen mijn collega's binnendruppelen, de hebzuchtigsten het vroegst. Ik kon hen slechts geweren bieden, genoeg om regimenten mee te bewapenen.

Men is mij gelukkig niet te hard gevallen over deze mislukte transactie. We hebben met elkaar een enorm gat gegraven en daar nagenoeg het totale oorlogstuig in laten zakken.

Toen jaren later een bulldozer de grond bouwrijp maakte voor een school-uitbreiding heb ik er nog een paar terug gezien. Ze zagen er nog vrij gaaf uit!

De Duke of Devonshire bezoekt Bio.

Ooit ontvingen wij op het Bio-Revalidatiecentrum te Arnhem de Duke of Devonshire.

De eigenaar-bewoner van Chatsworth, één van Englands mooiste kastelen, was gevraagd om deel uit te willen

maken van het bestuur van een instelling voor gehandicapte kinderen.

Om hem wat wegwijs te maken in de wereld van de gehandicaptenzorg, had men voor hem een oriëntatieris georganiseerd langs instellingen in binnen- en buitenland.

Waarom wij als Bio-Arnhem in de prijzen vielen, is me nooit helemaal duidelijk geworden. Ik herinner mij dat wij de komst van de Duke met meer dan gewone belangstelling afwachtten.

Volgens daarop nageslagen informatie dient men een Duke aan te spreken met: Your Grace. We hebben dat op elkaar alvast wat voorgeoefend.

Samen met twee vrienden werd de Duke overgevlogen naar vliegveld Deelen, waar hij met de Bio-auto werd afgehaald.

De Duke bleek een allerbeminnelijkst man te zijn, die echter meer belangstelling toonde voor de architectuur van Bio en de bosaanplant daar omheen dan voor kinderrevalidatie.

Het voorstel van Bio's geneesheer-directeur, dokter Venema, om "nu hij toch in de buurt was" een bezoekje aan de Hoge Veluwe te brengen, viel in zeer goede aarde. De Duke was bijzonder geïnteresseerd in de schilderijen van Van Gogh. "Ik heb er thuis ook één", vertrouwde hij toe aan een museum-medewerker, die, niet wetend wie de bezoeker was, nogal ongelovig reageerde. Toen duidelijk was geworden om welk schilderij het ging, merkte de medewerker, nadat hij informatie had geraadpleegd, op dat het bedoelde schilderij, naar zijn

beste weten deel uitmaakte van de particuliere verzameling van de Duke van Devonshire. "That's right" zei de Duke, "I am that Duke".

We hebben op Bio nog wat nagepraat. We hebben niet "Your Grace" gezegd, maar gingen toch ook niet zo ver als zijn vrienden, die simpelweg "Duke" tegen hem zeiden.

De Duke vertelde over, wat hij noemde: "Live behind the ropes", daarbij doelend op het leven in een kasteel, dat om belastingtechnische redenen voor een groot deel voor het publiek is opengesteld.

Toen we ons, jaren later, tijdens een Engelse vakantie, eens onder de bezoekers van het kasteel mengden, hoorden we, dat er bij het kasteel een vakantiecamp werd georganiseerd voor kinderen met een ernstig hoorverlies.

Misschien was dit initiatief mede het gevolg van het bezoek aan Bio. Je kunt nooit weten.

Beroepskeuze

Henk was een leerling van de Bio-Mytyschool. Door een hersenbeschadiging bij zijn geboorte, was het gebruik van zijn linkerarm alsook van zijn linkerbeen, wat je noemt "ernstig beperkt".

Daarbij kwam, dat Henk ook op leergebied bepaald geen hoogvlieger was. Hij had met veel moeite leren lezen en het zag er naar uit dat hij zo op een derde klas niveau zijn plafond zou bereiken.

En hoewel Henk een leuke jongen was, die zowel op school, in zijn eigen familiekring, alsook in "de buurt" goed in de markt lag, maakten zijn ouders zich over zijn toekomst ernstige zorgen en om de waarheid te zeggen: wij ook wel een beetje.

Henk ouders en ik hadden een gesprek over zijn toekomst en ik stelde, de van uit het maatschappelijk werk afge-
luisterde vraag: "Wat had U zélf gedacht?"

Wat aarzelend kwam het antwoord: "Zou Henk ook dierenarts kunnen worden. Hij is zo lief voor poezen. Niet alleen voor onze eigen poes, maar ook voor de poezen uit de buurt. Hij verzorgt ze als de burens met vakantie gaan".

Ik schrok en voelde me schuldig. Waren eerdere contacten en de school-rapporten dan zo tekort geschoten? Ik heb de ouders uitgelegd, dat Henks mogelijkheden bij lange na niet toereikend waren voor een dierenarts-studie en ik slaagde daarin.

Dat leid ik af uit de mededeling van Henk's ouders, toen we enige tijd later wederom een gesprek over Henk hadden en zij zeiden: "U had wel gelijk hoor, voor dierenarts moet je meer leren dan Henk kan, maar we hebben nu een ander idee dat we eens aan U voor willen leggen. Zou Henk ook onderwijzer kunnen worden?" Hoewel ik me bewust ben dat het onderwijzersniveau heel wat anders is dan een dierenartsniveau, schrok ik toch wel opnieuw.

Henk's ouders moeten dit gemerkt hebben, want vóór ik nog kon reageren zeiden ze: "Ja, we weten wel dat je voor onderwijzer ook veel moet leren, maar we bedoelen ook

niet een onderwijzer op een gewone school, maar op bijvoorbeeld zo'n school als deze."

Henk heeft het niet tot onderwijzer gebracht, zelfs niet tot onderwijzer op een Mytylschool. Hij werkt op een Sociale Werkplaats in de bloemisterij en is daar een gewaardeerd medewerker die, net als vroeger, bij zijn omgeving "goed in de markt ligt.

Albèrt

In de loop der tijd werd in het Bio-Revalidatiecentrum te Arnhem ook een aantal buitenlandse kinderen opgenomen.

Veelal betrof het een vrij korte opname op verzoek van de Stichting Terre des Hommes om na te gaan, of wij met de ons ten dienste staande middelen op korte termijn een belangrijke verbetering zouden kunnen bewerkstelligen voor het betreffende kind.

Zo arriveerde ooit bij ons in Arnhem, Albèrt uit Kongo Brazaville, die was meegereisd met een Nederlandse arts, die daar werkte.

Albèrt was een intelligente knaap van zo'n jaar of vijftien. Hij sprak uitstekend Frans, beter dan de meesten van ons. Hij was atletisch gebouwd, maar als gevolg van kinderverlamming was zijn loopfunctie praktisch nihil. Met een grote, door gebruik en bewerking, gepolijste boomtak, die hij als een soort polsstok gebruikte, maakte hij enorme sprongen.

Hij was het hele Bio-terrein al over als zijn Nederlandse lotgenoten met hun "zilveren" krukken nog niet halverwege waren.

Ten tijde van Albèrts verblijf op Bio werd er voor Mimisa een T.V.-actie gehouden. De uitzending vond plaats vanuit De Doelen in Rotterdam en werd gepresenteerd door Willem Duys.

Wij werden door de programmamakers opgebeld met de vraag of Albèrt op de bewuste avond ook in Rotterdam aanwezig kon zijn.

Verontwaardigd wezen we dit verzoek van de hand: wij leenden "onze" Albèrt niet voor een "handicap-demonstratie".

Even later was er weer een telefoontje; nu van de arts waarmee Albèrt was meegereisd. Hij had van onze afwijzing gehoord, toonde er enig begrip voor, maar vroeg ons wat Albèrt er zelf van vond. Wat aarzelend erkenden wij dat we hem dat helemaal niet hadden gevraagd.

"Ik kom wel even langs", zei de dokter.

Samen hadden we een gesprek met Albèrt. De dokter legde zo goed mogelijk uit waar het om ging, waarop Albèrt vroeg: "Is er van het geld dat ze krijgen ook wat voor *ons* ziekenhuis?" (Veelzeggend dat woordje "*ons*".) Toen zijn reisgenoot bevestigend antwoordde was hij direct bereid om in Rotterdam "op te treden". "Zeg maar wat ik moet doen", zei hij. Albèrt was in De Doelen en werd "getoond". De actie slaagde en ook "zijn" ziekenhuis profiteerde daarvan.

Nog nooit werd mij zo duidelijk, dat een groot deel van

wat men als "ethische normen" beleeft, afhankelijk is van de "staat van welvaart" waarin men leeft.

De bok

In het Betuwse Bemmeler wordt jaarlijks in september een ponymarkt gehouden, 't Is eigenlijk veel méér dan alleen maar een markt. Kermis-attracties vormen de entourage en er is ook een grote verloting.

De eerste prijs (u raadt het al) is een pony en ooit was de tweede prijs een bok.

Toen de tweede prijs-winnaar opmerkte: "Wat moet ik nou met een bok?", werd hij door iemand die naast hem stond op de schouders getikt, "'k Wil 'em wel van je overnemen, zei die, wat moet-ie kosten?"

Die iemand was de vader van een jongetje dat was opgenomen in het Bio-Revalidatiecentrum en de bok, die hij voor een gereduceerde prijs overnam, had hij toegedacht aan Bio's kinderboerderij.

De bok werd los achter in de auto geladen en de nieuwe eigenaar trok welgemoed naar Arnhem. Hij zou ze op Bio wel eens eventjes blij maken.

Nu wil het geval, dat wij net, gesteund door het gezag van de directeur van Burgers Dierenpark, de wildgroei van de bevolking der kinderboerderij een halt hadden toegeroepen.

In de loop der tijd waren er teveel ongewenste huisdieren in de kinderboerderij gedumpt en we hadden elkaar na de sanering plechtig bezworen dat het bestand voorlopig

niet zou worden uitgebreid.

"Ik heb een verrassing voor jullie", sprak de bok-brenger stralend, toen hij mijn kamer binnenkwam, "kom maar eens mee".

Al voor ik de verrassing zag had ik 'em al geroken. De bok verspreidde, zelfs door de auto-raampjes heen, een buitengewoon penetrante geur. "Die is voor jullie", sprak de geveer, wachtend op applaus.

Ik beleefde één van de moeilijkste momenten uit mijn leven: hoe kon ik met waardering voor de geveer toch zijn gift weigeren?

Ik heb geprobeerd uit te leggen, dat er bij ons voor de bok geen plaats was, maar mijn gast was toch duidelijk wat teleurgesteld. We kwamen overeen om samen voor de bok een plaats te zoeken waar-ie wel welkom was.

We pakte de telefoon en belden een aantal instellingen in en rond Arnhem. We hadden succes: bij een instelling niet ver van Bio was de bok welkom.

"'t Is een mooi dier", zei ik, "hij komt er zo aan".

Bijna had ik gezegd: "Je ruikt 'em zo wel komen!"

Aanmelding

In folders en informatiebladen van Mytylscholen staat veelal vermeld dat de aanmelding van leerlingen plaatsvindt via huisarts, schoolarts, schooladviesdienst, maatschappelijk werk, enzovoorts.

Dat aanmeldingen ook wel eens "anders" plaatsvinden mag blijken uit de volgende verhalen:

De eigenaar van een viswinkel in een dorp in de Gelderse Achterhoek beperkte de visverkoop niet tot zijn winkel. Hij trok er op vaste tijden met zijn viskar op uit naar dorpen in de omgeving en bouwde ook daar een klantenkring op. Vermeld zij, dat een zoon van de visman leerling was van de Bio-Mytyschool.

Op donderdagmiddag stond de viskar steeds in een naburig dorp en elke week kwam daar een man getrouw twee gebakken visjes halen. Hij had dan altijd een jongetje bij zich dat gehandicapt was. 't Joch bewoog zich wat houderig en het praatte niet. "Dat komt omdat-ie doof is", zei de vader tegen de visboer. "Waar gaat-ie eigenlijk naar school", vroeg de visman. "Hij gaat naar de b.l.o.-school, maar daar gaat-ie niet graag naar toe", antwoordde de vader.

"'k Zou maar eens gaan informeren bij de Mytyschool in Arnhem, 'k Denk dat ze daar meer voor 'em kunnen doen".

De ouders namen contact met ons op, er volgden een oriëntatie-bezoek en een toelatingsonderzoek. De jongen kwam op de Mytyschool en dank zij veel energie "van beide zijden", leerde hij praten en zich verstaanbaar maken. De huisarts en de schooladviesdienst onderschreven volgaarne het visboer-advies.

Ook in het volgende geval verliep de aanmelding wat anders dan anders.

De chauffeur van een taxi-busje, dat dagelijks leerlingen naar en van de Bio-Mytyschool vervoerde, werd op een ochtend aangehouden door een mevrouw, die ergens

langs zijn school-route woonde, "k Zie je hier elke dag langs komen met die gehandicapte kinderen. Waar breng je die toch naar toe?" vroeg de vrouw. "Die gaan naar de Mytylschool in Arnhem", antwoordde de chauffeur. "Ja, zie je", zei de vrouw, "we hebben zelf ook een ongelukkig kind en misschien zou die daar ook wel naar school kunnen". "Heb nou weinig tijd", zei de chauffeur, "maar ik kom om vier uur wel even langs".

De chauffeur hield woord, zag het betreffende kind en gaf als zijn oordeel: "Ik denk niet dat ie daar naar school kan, maar je kunt het natuurlijk altijd proberen".

De ouders namen contact met ons op en we maakten kennis met hun kind. We moesten inderdaad constateren dat wij op school geen mogelijkheden hadden om voor dit kind iets zinnigs te doen. Gelukkig konden we de ouders wel op een ander spoor zetten, dat uiteindelijk tot een goede oplossing voor hun kind leidde.

Toen we de ouders vertelden dat wij op school geen mogelijkheden zagen voor hun kind, waren zij niet ernstig teleurgesteld: de chauffeur had het hen immers al gezegd

Met dank voor de "Bio verhalen" aan
mevrouw N. Watrin
mevrouw H. Kraan-Garos
mevrouw W. Pesie
mevrouw B.W. van Royen
de heer C.W. Hinten

